

Posudek vedoucího práce k bakalářské práci Jakuba Holého – *Člověk je zvíře, které umí slibovat*

Student Jakub Holý na sebe vzal velice těžký úkol a pokusil se o interpretaci druhého pojednání Nietzschovy *Genealogie morálky*. Ať už čtenář soudí o konečném výsledku jeho snahy cokoli, nemůže popřít, že se jedná o záměr velice odvážný, a že se autor tudíž nebojí postavit čelem k nesnadným výzvám. Odvaha k myšlení nesnadného je přitom jednou z ctností, jež sám Nietzsche vždy vyzdvihuje a připisuje ji „filosofům budoucnosti“, kteří mají teprve přijít, přičemž ale právě ona odvaha jejich příchod připravuje. Z tohoto hlediska tedy autor práce zcela jistě dostal Nietzschovým požadavkům, a již to si zaslouží ocenění. A hned lze připojit i druhé, a sice za nasazení a zápal, s nimiž se vrhl do své úlohy, a za vytrvalost, kterou musel prokázat. Konečná podoba práce nebyla v žádném případě nalezena okamžitě, jedná se o třetí či čtvrtý pokus, jak se se složitou a rozmanitou tematikou druhého pojednání *Genealogie* vypořádat, a dlužno říci, že každý pokus bylo třeba začínat vždy téměř od začátku. I v tomto ohledu tedy autor dostal Nietzschovu nároku na tvrdost vůči sobě samému. A právě to bych chtěl vyzdvihnout na celé práci především – že je celá v základní intenci skutečně „nietzschovská“, že se tedy nejedná o pouhé psaní o Nietzschových myšlenkách, nýbrž o bytostnou snahu o jejich hluboké pochopení.

Struktura práce

Práce nekopíruje Nietzschovu linii argumentace. Po vstupní kapitole následuje kapitola zabývající se genealogickou metodou, jejím srovnáním s metafyzickým chápáním historie jako hledání původu a dějin jako postupným odhalováním tohoto původu až k jeho konečnému naplnění. V této části autor práce čerpá z myšlenek Michela Foucaulta, především z jeho textu o Nietzschově pojetí genealogie. Jedná o velmi plodnou inspiraci, neboť jedním z dalších problémů, jimž musel autor čelit, bylo pochopit Nietzschův výklad z jeho vlastní metodiky. Šlo o to, aby interpretoval jednotlivé pojmy i celkové vyznění druhého pojednání genealogicky a k tomu Foucault nepochybně po metodické stránce významně přispěl. Autor velice intenzivně pracuje na tom, aby jeho výklad nesklouzával do výkladu v jistém smyslu lineárního, který by celkové vyznění *Genealogie* nejen významně negativně posunul, ale pravděpodobně i rozbil do nesmyslu. Foucaultův vliv je podpořen dalším myslitelem, jenž se zabýval přímo druhým pojednáním *Genealogie*, Mathiasem Riisem.

Samotná interpretace začíná pokusem o výklad pojmu *plavá bestie* a snaží se ukázat, jak tento velmi nejasný, protože v minulosti často zneužívaný pojem souvisí se vznikem státu. Od plavé bestie přechází výklad k celému komplexu problémů, které nesou souhrnný název *mravnost mravů*. Autorovi se daří celkem přesvědčivě ukázat zásadní souvislost mezi strukturou obce a tím, co je v dané obci považované za mravné. Tuto souvislost dle mého vystihuje nejlépe velmi povedená formulace, která říká, že „*mrav je způsob bytí obce*“ (s. 13). Od tématu mravnosti mravů se posléze přechází k tématům paměti a špatného svědomí. Do jisté míry jde o přípravné analýzy, které mají připravit půdu pro hlavní téma celé práce, kterým je slib a jeho konsekvence pro uspořádání sil v jsoucnu zvaném člověk. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že jelikož genealogická metoda vyžaduje hlubokou významovou provázanost a jednotlivá témata na sebe bezprostředně navazují a odkazují jedno na druhé, nepůsobí na první pohled zarážející skutečnost, že hlavní problém práce je obsažen až v posledních dvou kapitolách, nijak rušivým dojmem.

Za vrchol celé práce považuji kapitolu *Špatné svědomí a slib*, v níž autor velmi zdařile porovnává dvojí perspektivu špatného svědomí, tedy perspektivu řeckou a křesťanskou. Zde autor

naplňuje hlavní záměr celé práce a syntetizuje všechny předchozí dílčí analýzy. Z tohoto důvodu považuji rozvržení práce za velmi podařené.

Komentář problematických částí

Přes veškerou chválu, jíž jsem prozatím práci Jakuba Holého zahrnul, nemohu nezmínit několik pasáží, jejichž výklad vyznívá přinejmenším sporně. Na celkové vyznění práce samozřejmě tato „lokální“ polemika nemůže mít vliv, přesto by mohla studentovi sloužit jako nasměrování k dalšímu promýšlení Nietzscheova díla, a to nejen *Genealogie*.

Tedy za z velké části problematické považuji formulace typu: „*je to výsledek vlastní práce vítězných pudů v těle bestie*“ či „*Skrze plavou bestii hovoří instinkty, síly, v jejíž silovém poměru byl 'stát' umožněn.*“ (s. 12). Obě citace se snaží postihnout souvislost mezi instinktivní tvorbou plavé bestie a vznikem státu jakožto společenství. Problém spočívá v tom, že nijak není vysvětlen pojem instinktu, a souvislost, jež má být popsána, se tudíž ztrácí v jakémsi mlhavém popisu, o jehož významu si lze jen stěží učinit nějakou představu.

Za podobně problematickou považuji rovněž formulaci ze strany 19: „*Paměť je sice u Nietzscheho nemoc...*“ Již předtím autor pojímal mravnost mravů jako onemocnění člověka sebou samým, přitom Nietzsche sám mluví o tomto onemocnění až v souvislosti se špatným svědomím. Autor se zde dle mého dopouští velmi povrchní dialektiky, která soudí, že pokud je zapomnětlivost známkou „velkého zdraví“, jak Nietzsche říká hned v úvodu druhého pojednání *Genealogie*, musí být paměť nemoc. Podobný způsob uvažování zcela přehlíží jemnost a provázanost Nietzscheovy argumentace a vede k hrubým dezinterpretacím.

Podobných nedostatků by šlo v celé práci najít ještě několik. V zásadě jde ale spíše o výjimky, které celkové vyznění, jak již bylo řečeno, nijak výrazně neovlivňují.

Celkové hodnocení

Z celého mého posudku je, myslím, zjevné, že předloženou práci považuji za velice zdařilou a na velmi vysoké úrovni. Ačkoli by některá témata bylo třeba domyslet, případně dokonce i úplně přeformulovat, oceňuji především nasazení, s nímž se student pustil do velmi náročného úkolu, a pokládám předvedený výkon za zcela adekvátní hodnocení výborný.

Otázky k obhajobě

1. Na str. 13 čteme větu: „*Člověk pod vlivem mravnosti mravů onemocněl sám sebou, svým vlastním omezováním a znehodnocováním některých instinktů na úkor jiných.*“ Několikrát ale v celé práci zcela rezolutně zaznívá, že *nelze nehodnotit*. Jak lze tyto dvě myšlenky skloubit do jednoho významového celku?
2. Na str. 26 je zmíněna Nietzscheova kritika subjektu z prvního pojednání. Lze nalézt nějakou paralelu mezi tím, jak se o subjektu hovoří v prvním a jak ve druhém pojednání?
3. Jak by vypadal slib, jenž by „*ztratil svůj reaktivní smysl*“ (s. 37)?
4. V jakém smyslu by šlo v kontextu druhého pojednání hovořit o *suverénním individuu*?

V Neratovicích, 7. 6. 2011
Jakub Chavalka